

pozdržel. Probrání a vysvětlení těchto okolností jest v souzeném případě vzhledem ke shora uvedené nesrovnalosti velice důležité pro řešení otázky, zda se žalobci podařil důkaz, že dítě nemohlo jím býti zplozeno, a měl proto odvolací soud, dříve než rozhodl o odvolání žalované strany, vyslechnouti jednak jako svědka lékaře Dr. T-a, o němž se zmínila žalobcova manželka ve své svědecké výpovědi, jednak znalce lékaře o tom, zda, hledíc k organickému vývinu a k tělesnému založení žalobcovy manželky může dítě, o něž jde, pocházeti ze soulože, provedené mezi žalobcem a jeho manželkou nejméně 309 dní před narozením dítěte, tedy několik dní před nejzazší hranicí kritické doby, či zda jest podle zásad a zkušeností lékařské vědy vyloučeno, že dítě pochází z této soulože. Ježto odvolací soud tyto důkazy neprovedl, rozhodl na neúplném skutkovém podkladě, pročez bylo dovolání již z tohoto důvodu vyhověti a usnésti se, jak se stalo.

Čís. 12069.

Lze žádati vrácení toho, co bylo plněno od prvopočátku bez důvodu, neb, co někdo chce nadále podržeti bez důvodu. Plnění dobrovolnému rovná se plnění nucené následkem exekuce, nastalo-li uspokojení věřitele plněním ze jmění toho, kdo plniti neměl. Zkrácený může žádati vrácení, když se věřitel uspokojil bezdůvodně. Žaloba o vrácení toho, co bylo plněno v exekuci, jde-li o neoprávněné uspokojení ze jmění cizího následkem exekuce vykonané na jmění nedlužníkovo, nepředpokládá obohacení věřitelovo.

(Rozh. ze dne 4. listopadu 1932, Rv II 590/31.)

Československý stát vedl k vydobytí dlužných daní exekuci proti manželu žalobkyně a zabavil mu při kapesním zájmu 3.140 Kč. Žalobkyně podala ihned na stát excindační žalobu, tvrdíc vlastnictví k zabaveným penězům. Tato žaloba byla však právoplatně zamítnuta, ježto v době podání žaloby byly peníze již smíseny s jinými penězi a exekuce byla skončena. Žalobou, o niž tu jde, domáhala se žalobkyně na československém státu zaplacení 3.140 Kč z důvodu obohacení. Žalobě bylo oběma nižšími soudy vyhověno, odvolacím soudem z těchto důvodů: Jest vzíti za základ rozhodnutí zjištění, že v době, kdy peníze byly odebrány manželci žalobkyně, byly vlastnictvím žalobkyně, která mu je svěřila, a to, jak odvolání připouští, za tím účelem, by pro ni nakoupil zboží pro její obchod. Za tohoto stavu věci závisí rozhodnutí sporu výhradně na tom, může-li se žalobkyně vzhledem k tomu, že ve prospěch eráru byly zabaveny peníze jí patřící a že bylo těchto peněz použito k zaplacení dluhů jejího manžela, domáhati žalobou zaplacení peníze, jejímu manželu odebraného. Odvolatelka to popírá, tvrdíc, že žalobkyně má jen obligační nárok proti manželu, protože mezi manželky jde o mandát podle § 1002 obč. zák., po případě o služební smlouvu podle § 1151 obč. zák., takže žalobkyně může jen žádati po svém manželu vyúčtování, pokud se týče vydání peněz mu odevzdaných, a že neměla po odevzdání peněz ani proti manželu nárok věcný.

Z toho odvolatelka vyvozuje, že se peníze staly vlastnictvím G-a (jejího manžela) a že erár není obohacen, an byl dluh G-a zaplacen z jeho vlastnictví. Avšak odvolatelka nevykládá podle zákona povahu plnomocenské smlouvy, uzavřené mezi manžely G-ovými. Tím, že žalobkyně odevzdala manželovi peníze za tím účelem, by z nich pro ni nakoupil zboží, povstaly pro G-a povinnosti podle §§ 1009 až 1013 obč. zák., manžel žalobkyně měl tudíž povinnost vydati to, co od manželky dostal a neupotřebil podle jejího příkazu, nestal se však vlastníkem peněz, které se svými nesmísil, a žalobkyně bývala by oprávněna, domáhati se vydání těchto peněz na G-ovi i vlastnickou žalobou až do doby, kdy mu byly odebrány výkonným orgánem. Odvolatelka uplatňuje tudíž neprávem, že prvý soud v tomto směru věc po stránce právní nesprávně posoudil. Avšak odvolatelka tvrdí také, že stát vůbec není obohacen, protože dostal jen to, co mu patřilo, že obohacen může býti jen G., jehož dluh byl zaplacen, uplatňuje dále, že tu vůbec není na místě žaloba z obohacení, poněvadž zákon nezná všeobecnou žalobu z obohacení a žádný z případů §§ 1431 až 1435 obč. zák. tu nedopadá. Prvý soudce však podle vývodů odvolacího spisu vůbec neuvádí, o který případ obohacení tu jde. Toto tvrzení odvolacího spisu odporuje rozsudku, jenž se výslovně dovolává §§ 1041 a 1431 obč. zák. Vývodům odvolacího spisu nelze však přisvědčiti ani v této části. Do pojmu neoprávněného obohacení spadají i případy bezdůvodného plnění, a zejména i případ, byl-li zaplacen dluh cizí osobou, která není povinna a plnila z omylu, že jde o její vlastní dluh (§ 1431 obč. zák.). Tak by žalobkyně dozajista bývala oprávněna, podle § 1431 obč. zák. žádati zpět zažalovaný peníz, kdyby byla sama zaplatila z mylného předpokladu, že jde o její vlastní dluh, dobrovolné mylné a bezdůvodné plnění se strany, která nedluhuje, nahrazuje však bezprávné úřední jednání, zejména exekuce, takže žalobkyně beze všeho by se mohla dovolati s úspěchem § 1431 obč. zák., kdyby exekuční cestou peníze, jí patřící, jí byly odebrány a těchto peněz bylo použito k zaplacení dluhu exekuta, to jest G-a. To, že peníze nebyly odebrány přímo žalobkyni, nýbrž dlužníku G-ovi, kterému je žalobkyně svěřila, nemění nic na právním stavu věci, protože pro právní posouzení případu jest úplně lhostejno, zda byla žalobkyně sama v detenci odebraných peněz jí patřících, či zda byla detentorem osoba jiná, byť i tato osoba byla dlužníkem; v každém případě byl zaplacen dluh cizí osoby z majetku žalobkyně. Namítá-li odvolatelka, že stát vůbec není obohacen, vyvrátil tuto námitku již správně soud prvé stolice. Neboť erár neměl právo, by byl uspokojen z majetku žalobkyně, a tím, že se tak stalo, byl obohacen v neprospěch a na úkor žalující strany.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Bylo zjištěno, že zažalovaná částka byla zabavena pro pohledávku žalovaného státu u manžela žalované (v exekučním řízení proti němu), že peníze ty patřily žalobkyni. Žalobkyně domáhá se žalobou vrácení peněz, protože její manžel byl jen jejím plnomocníkem a stát zabaviv u něho a přijav její peníze, se na její úkor obohatil. Žalovaný stát hájí

neprávem názor, že zabavenými penězi mohl zaplatiti svou pohledávku za manželem žalobkyně na dlužných daních proto, že se zabavené peníze staly vlastnictvím manželovým. Není tomu tak, jak bude doličeno dále. Právem ovšem dovolatel vytýká, že odvolací soud mylně používá předpisu § 1431 obč. zák. a § 1041 obč. zák. Onen předpis jedná o placení nedluhu omylem. O takový případ nejde již proto, že nešlo o dobrovolné placení ani o nedluh ani o omyl platícího. Nejde ani o případ § 1041 obč. zák., podle něhož se může domáhati vlastník vrácení věci nebo hodnoty, byla-li věc bez jednatelství upotřebena v cizí prospěch. Byly-li upotřebeny peníze ve prospěch manžela žalobkyně, mohla by žaloba o vrácení podle § 1041 obč. zák. býti vznesena jen na něho, i kdyby tento předpis měl na mysli vynaložení peněz. Rovněž jest správné, že žaloba je opřena o obohacení, ale není správné, že se neopírá o vlastnické právo žalobkyně k penězům a o to, že žalobkyně utrpěla škodu. Vždyť se žalobkyně k doličení bezdůvodnosti zabavení opírala o to, že peníze zůstaly jejím vlastnictvím, a i o to, že stát je obohacen na její úkor. Podle zásad vyplývajících z četných ustanovení zákona o závazku k vydání toho, co někdo přijal a má bez důvodu, je žalobní nárok opodstatněn. Jak bylo již blíže dovozeno v nálezu čís. 4859 sb. n. s., plyne z různých ustanovení zákona, jež upravují vrácení plnění, pro něž není důvodu, zásada, že ten, kdo plnění přijal nebo má bez důvodu, musí je vrátiti. Zákon neupravuje všechny důvody, pro které poskytována byla podle zásad římského práva kondikce, v jedné kapitole, upravuje zvlášť případ placení nedluhu (§ 1431 obč. zák.), zvlášť případ, že důvod odpadl (§ 1435 obč. zák.), upravuje kasuisticky i případ, že plněno bylo za účelem, jehož nebylo dosaženo (§ 1247 obč. zák.), případ neplatnosti důvodu pro plnění § 877 obč. zák., případ nemravnosti důvodu v § 1174 obč. zák. Ze všech těchto ustanovení (i z jiných kromě § 1447, 921 obč. zák.) vyplývá všeobecná zásada právní, že lze žádati vrácení toho, co bylo plněno od prvopočátku bez důvodu, neb, co někdo chce podržeti nadále bez důvodu. Plnění dobrovolnému rovná se i plnění nucené následkem exekuce, nastalo-li uspokojení věřitele plněním ze jmění toho, kdo plniti neměl. Zkrácený může žádati vrácení, když se na jeho újmu věřitel uspokojil bezdůvodně. Žalující stát neměl důvodu, by došel uspokojení své daňové pohledávky za manželem žalobkyně z jejího jmění. Žaloba o vrácení toho, co bylo plněno bezdůvodně, nepředpokládá vždy příjemcova obohacení. Zákon to nestanoví a na př. i placení nedluhu osobou, jež omylem pokládala dluh za svůj vlastní, ač byl dluhem cizím, opodstatňuje žalobu o vrácení, třebaže přijetím peněz k úhradě vlastní pohledávky věřitel vlastně ani obohacen nebyl. Zejména nepředpokládá obohacení žaloba o vrácení toho, co bylo plněno v exekuci, jde-li o neoprávněné uspokojení ze jmění cizího následkem exekuce vykonané na jmění nedlužníkovu, třeba vymáhající věřitel jen uspokojil svou pohledávku a tedy ani obohacen býti nemusel. V takovém případě nelze vyloučiti žalobu o vrácení, ježto těžiště a základ nároku na vrácení je v tom, že věřitel má něco bez důvodu. Nelze souhlasiti ani s názorem dovolatelky, že se žalobkyni nestala újma. Ta spočívá právě v tom, že pozbyla peněz manželů svěřených, které zůstaly jejím majetkem, a že z nich byla uspokojena pohledávka cizí (man-

želova). Nezáleží na tom, zda žalobkyně může vymáhati náhradu od svého manžela podle § 1039 obč. zák. Tento její nárok proti jejímu manželu, ostatně při jeho nemajetnosti sotva dobytý, konkuroval by jen s jejím nárokem proti věřiteli, který dosáhl bezdůvodně uspokojení z jejího majetku. Dovolatel se neprávem domnívá, že peníze odevzdané manželu přestaly býti vlastnictvím žalobkyně a jejím majetkem. Převod vlastnictví na manžela se nestal jejich svěřením, ježto pro nabytí vlastnictví manželem schází důvod podle § 425 obč. zák., totiž vůle přenést vlastnictví. Svěřením věci k provedení příkazu nenastává převedení vlastnictví, když strany je převéstí nechtějí. Že takový úmysl tu byl, nebylo ani tvrzeno. Proto na tom nezáleží, zda pro neprovedení příkazu by žalobkyně byla oprávněna od svého manžela žádati vyúčtování a vrácení peněz, ježto účele, ke kterému byly dány, nebylo dosaženo (*causa data causa non secuta*), zda vyúčtování lze žádati jen při provedení příkazu, a ani na tom nezáleží, zda žalobkyně mohla žádati vrácení od manžela žalobou vlastnickou. Proto dovolatel mylně vytýká, že se odvolací soud nezabýval tím, zda žalobkyni přísluší nárok proti manželu. Je to nerozhodné. Žalobkyně také nepotřebovala dokazovat, jak se peníze svěřené manželu staly jejím vlastnictvím (t. j. jak nabyla vlastnictví), když žalovaný stál připustil, že zabavené peníze byly peníze jí patřící. Dovojuje-li konečně dovolatel, že se majetkový stav žalobkyně nezhoršil, i když byly upotřebeny její peníze na zaplacení dluhu manželova, bylo to vyvráceno už shora a je tento úsudek zřejmě nesprávný.

Čís. 12070.

Na stavby na cizím pozemku, nezapsané do pozemkové knihy, lze vésti exekuci podle předpisů o exekuci na nemovitosti v pozemkové knize nezapsané, nikoliv podle předpisů o exekuci na věci movité.

Není-li řemeslo nebo maloživnost výhradním zdrojem výdělků povinného proto, že provozuje jiný podnik ve velkém, jenž není chráněn ustanovením § 251 ex. ř., není povinný řemeslníkem ani maloživnostníkem ve smyslu § 251 čís. 6 ex. ř.

(Rozh. ze dne 5. listopadu 1932, R I 855/32.)

Dlužník provozoval jednak obchod s uhlím jako velkopodnik, jednak celní a spediční závod. Návrhu dlužníka, by z exekuce na movitosti byly vyloučeny: kůlna na uhlí, dále kancelářské zařízení, vozy, koně atd. vyhověl soud první stolice potud, že vyloučil z exekuce kůlnu na uhlí, dále jiné svršky, pokud jich bylo třeba k dalšímu provozu celního a spedičního závodu, nikoliv však svršky, jichž bylo třeba k provozu obchodu s uhlím. Rekursní soud zamítl návrh dlužníka na vyloučení věcí z exekuce.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu dlužníka jen potud, že vyloučil z exekuce kůlnu na uhlí.

D ů v o d y:

Prvý soud obmezil podle § 41 první odstavec a 39 čís. 2 ex. ř. mobilární exekuci o kůlnu na uhlí vystavenou na cizím pozemku, maje za to, že na stavby na cizím pozemku (§ 435 obč. zák. v doslovu III. dílčí